

Nr 82.

Av herr **Strand m. fl.**, om *anslag till hjälp till byggande och restaurering av samlingslokaler m. m.*

I slutet av föregående år inkom till *Kommittén för folkrörelsernas samlingslokaler*, vilken omsluter landets Folkets hus, IOGT:s och NTO:s ordenshus och Bondeförbundets — S. L. U:s bygdegårdar, ett brev av följande lydelse:

»Vår by är i stort behov av en samlingslokal. Folkmängden är cirka 200 personer med många närliggande byar av mindre storlek. Någon samlingslokal äger vi icke. Det finns olika fackliga och politiska sammanslutningar här, som vore i stort behov av lokal. En studiecirkel bildade vi för någon tid sedan, men kunde denna ej fortsätta sin verksamhet på grund av att samlingslokal saknades. Vi fruktar också att andra organisationer måste nedläggas, då lokalfrågan hindrar. Jag tycker det är svårt att bristen på samlingslokaler skall hindra ungdomens strävan efter kunskaper. Vi har naturligtvis ett skolhus här, men det upplätes ej för några som helst möten. Finns det någon möjlighet för oss att få hjälp till en samlingslokal?»

Detta brev synes oss förträffligt måla tillståndet på många platser i landet. Samlingslokaler saknas och omöjliggör eller i hög grad försvårar befolkningens strävan att komma samman till nytta och förströelse. Det behövs inte stor fantasi för att förstå hur detta förhållande verkar, särskilt bland de yngre. Kan någon förvåna sig över om ungdomen från landsbygden, även då den har mer eller mindre regelbunden inkomst, utan någon möjlighet att under hyfsade former samlas på sin fritid, slutligen söker sig till större industrisamhällen eller städer med rikare möjligheter till förströelse. Olika ungdomsorganisationer har mer än en gång vädjat till statsmakterna för erhållande av samlingslokaler. De har med all skärpa framhållit betydelsen för exempelvis folkbildningsarbetet att det skapas trivsamma och ändamålsenliga sådana.

Det gäller icke enbart att bygga nytt, att fylla den brist som härvidlag råder särskilt å landsbygden men på det mest skriande sätt även i många större samhällen. Hjälp måste också beredas för restaurering av bristfälliga lokaler och för förhindrande av att sådana med särskilt dålig ekonomi måste läggas ned. Då en tidningsnotis nyligen meddelade från en plats i Västerbotten att ett folkets hus (enda samlingslokalen i bygden), i vilket arbetarna nedlagt över 20,000 kronor, såldes på exekutiv auktion för något hundratal kronor och efter försäljningen apterades till cirkelsågverk, så visar detta hur förhållandena mångenstädes äro.

De fria folkrörelserna och deras medlemmar ha under årtionden offrat många tiotal miljoner på skapande av samlingslokaler i vårt land. Hur skulle situationen ha varit för den händelse Folkets hus (till dessa har

endast Landsorganisationen under årens lopp lånat ut inte mindre än fem miljoner kronor), ordenslokaler och jordbrukarnas hembygdsgårdar icke åstadkommits? Det finns för närvarande Folkets hus-föreningar till vilka exempelvis de fackligt organiserade arbetarna regelbundet år efter år betalar 50 öre per vecka i uttaxering. Och alldeles visst äro de bidrag, som lämnas av andra folkliga organisationer och dessas medlemmar, också mycket stora, även om de av allt att döma icke tagas ut så regelbundet, som fallet är i en del fackföreningar. Det bör också observeras, att den storartade offervilja, som här kommit och alltjämt kommer till uttryck, först de senare åren i enstaka fall börjat uppmuntras av exempelvis arbetsgivarna. På några platser lämna dessa nu föredömligt ekonomiskt stöd för åstadkommande av Folkets hus. Tyvärr hör dock denna hjälp alltjämt till undantagen. Det samma är fallet med kommunernas insatser. Tomt har gratis i något fall ställts till förfogande för en Folkets hus-förening, eller har mindre ekonomisk hjälp lämnats i annan form, men i flera fall har beslut i denna riktning överklagats under förmenande att de icke gällde ett kommunens gemensamma intresse. Ock dock borde det vara uppenbart, att skapande av samlingslokaler är ett samhällligt intresse av första ordningen.

Sedan något år föreligger ett kommittébetänkande om statlig hjälp för samlingslokaler. Det ekonomiska läget anges hittills ha förhindrat proposition i enlighet med detta förslag. Det synes oss dock som om läget nu är sådant, att åtgärder snarast *måste* vidtagas för att bereda åtminstone någon hjälp. Idrottsrörelsen erhåller årligen mycket stora anslag för skapande av exempelvis idrottsplatser. Detta synes oss vara fullt i sin ordning. Men väl så viktigt är att de folkliga organisationerna hjälpas i sin verksamhet för hållande av samlingslokaler, vilka ha stor betydelse för den andliga beredskap det nuvarande läget kräver. Detta så mycket mer som en relativt liten summa, rätt använd på detta område förvisso skulle lämna rik avkastning. Ett så relativt lågt belopp som 10,000 kronor i anslag för byggande av en samlingslokal, för restaurering av en omöjlig sådan, eller som hjälp till sanering av en lokalförenings omöjliga affärer, skulle på många platser vara till fyllest. Naturligtvis förutsätta vi då dels att folkrörelserna själva gå in med aktivare stöd genom exempelvis andelsteckning i vederbörande ekonomiska föreningar, dels också att respektive kommuner i en eller annan form träda hjälpande emellan.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte ställa ett belopp av 500,000 kronor till socialdepartementets förfogande för hjälp till byggande och restaurering av samlingslokaler samt för hjälp åt föreningar, vilkas ekonomi är sådan att den måste saneras, på villkor som Kungl. Maj:t må utfärda.

Stockholm den 23 januari 1941.

Axel Strand.

Fritjof Ekman.

Rob. Berg.